

УДК 351.84:35.072.2:342.5 (477)  
DOI <https://doi.org/10.32838/TNU-2663-6468/2022.3/23>

**Рибчич І. Є.**

Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського

## **ДЕРЖАВНА ГУМАНІТАРНА ПОЛІТИКА ЗБЕРЕЖЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я У СУЧАСНОМУ КОНТЕКСТІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

*Досліджено, що сьогодні здоров'я має бути на першому місці для того, щоб молода людина могла ефективно навчатися і працювати з точки зору концепції збереження здоров'я. Необхідність зміцнення здоров'я є сприянням процесу внесення змін у спосіб і умови життя молоді з метою покращення здоров'я, а також постійного контролю за його станом. Ідея збереження громадського здоров'я полягає у розвитку і поглибленні досягнень профілактики, метою якої є попередження захворювань або уповільнення їх часто неминучого розвитку. Сьогодні громадське здоров'я уособлюється як спосіб використання соціальних та індивідуальних ресурсів, а також фізичних можливостей в межах та реалізації державної гуманітарної політики.*

*Стверджується, що зазначений процес зосереджується на усвідомленні, що фізичне та соціальне оточення, а також поведінка і спосіб життя студентської молоді є основними детермінантами здоров'я. Ефективність громадського здоров'я залежить від загального матеріального, культурного та соціального рівня, стану приладів для здоров'я, зрілості потреб в контексті не тільки їх реалізації, а й створення нових, універсальна відповідність виховного та оздоровчого впливу. Важливо також стимулювання позитивного інтересу до питань здоров'я через епізодичне і систематичне збагачення та поглиблення знань про власний організм і розвиток.*

*Проаналізовано, що громадське здоров'я полягає у формуванні звичок, прямо чи опосередковано пов'язаних із охороною та покращенням фізичного та психічного здоров'я, волевиявленні та формуванні настроїв, що дозволяють застосовувати правила гігієни та ефективний догляд, профілактику та лікування захворювань. Як діяльність, що веде до повного фізичного, психічного та соціального благополуччя, окрема молода людина або група повинні досягти здатності виявляти та виконувати свої прагнення, задовольняти свої потреби та бути здатними впоратися з даним середовищем.*

*Встановлено, що молода людина в період розвитку завжди живе в певних соціальних умовах із врахуванням детермінантів здоров'я та фізичної активності, сьогодні актуальними є відповідні напрями гуманістичної педагогіки, включаючи педагогіку здоров'я. Фізичне, психічне та соціальне здоров'я особистості є умовою багатостороннього розвитку та ставлення один до одного двох сторін комунікацій: студентів і викладачів, спортсменів і тренерів у всіх формах і на всіх рівнях діяльності. У сфері формування державної гуманітарної політики констатується, що лише профілактика та здоровий спосіб життя не є в комплексі громадянським здоров'ям.*

*Обґрунтовано, що особливо важливу роль у реалізації державної політики, що підтримує громадське здоров'я відіграє фізичне виховання, яке, має бути «фабрикою здоров'я». Сферу фізичного виховання можна бачити у тому, щоб охотити все, що пов'язано з інтересом до користі для здоров'я фізичних вправ, а також формування реабілітаційних звичок. Лише піднесення громадянина до гідності свідомого суб'єкта, що співпрацює надає феномену громадського здоров'я виховного значення. Для реалізації цілей громадського здоров'я важливо констатувати, що здоров'я сучасного студентства є результатом роботи як окремої молодої людини, так і закладів освіти.*

**Ключові слова:** державна гуманітарна політика, реалізація, сучасний етап, громадське здоров'я, заклади освіти, збереження, студентська молодь.

**Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями.** Цілі громадського здоров'я є невід'ємною складовою основних цінностей фізичної культури, виховувати молодь треба так, щоб кожен хотів і вмів

покращувати, берегти своє здоров'я [9]. Громадське здоров'я ґрунтується на особистій взаємодії та обміні щоденним досвідом щодо здоров'я, а заклад освіти має надати учням певну концепцію, розуміння якої може мати позитивні наслідки

для їхнього здоров'я в майбутньому. Завдання державної гуманітарної політики полягають у тому, щоб організувати такі умови навчання, як вони будуть сприятливі для розуміння нової концепції та підтримки студентської молоді у діяльності, що впливає з нового світогляду.

**Аналіз останніх досліджень**, в яких започатковано розв'язання проблеми та визначення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячена стаття. Сучасні дослідження науковців наочно продемонстрували тенденцію, що розвиток цивілізації породжує нові потреби віднести здоров'я як важливу цінність у досягненні цілей і самореалізації індивідів і груп [1]. У науковій літературі можна знайти приклади кореляції між здоров'ям та загальноприйнятою фізичною активністю людини, це стосується як минулого і традицій, так і сучасного погляду на зазначену проблему. Більше того, це є живим предметом дослідницького інтересу у формуванні державної гуманітарної політики в контексті збереження громадського здоров'я у діяльності закладів освіти в Україні [10].

**Формулювання мети статті, постановка завдань.** Метою даної статті є обґрунтування державної гуманітарної політики збереження громадського здоров'я у сучасному контексті фізичного виховання молоді в закладах освіти.

**Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.** При дослідженні громадського здоров'я в суспільній свідомості ставлення студентської молоді оцінюється як поверхові та стереотипні декларації, які розглядають фізичну культуру як важливу оздоровчу, освітню та соціальну цінність, зазвичай не супроводжуються реалізаційною діяльністю [7]. При розгляді феномену фізичного виховання в контексті способу життя вказуються різні типи закономірностей фізичної культури, які функціонують у свідомості студентської молоді. Профілактична діяльність знаходиться на площині життєвих прагнень, а засоби фізичної культури в цій сфері, використовуються на практиці в незначній мірі.

У цьому світлі зростає роль педагогічної підготовки викладачів фізичної культури до здійснення оздоровчого виховного процесу студентської молоді.

Громадське здоров'я уособлює поєднання спланованої педагогічної діяльності та соціального досвіду, щоб дати можливість громадянам контролювати своє здоров'я та умови життя [3]. У багатьох країнах в межах реалізації державної гуманітарної політики був прийнятий цілісний

підхід до здорового способу життя та визнання того, що ключовою проблемою громадського здоров'я є розвиток особистого вибору та навичок прийняття рішень.

У формуванні концепції громадського здоров'я, ініціативу в її плануванні на думку ВООЗ має взяти на себе Міністерство освіти, відповідальне за освітню політику в цій сфері, яку воно створює у співпраці з іншими міністерствами. Поряд із розумінням необхідності фізичного виховання все частіше й ґрунтовніше вбачалася необхідність розширення знань про здоров'я молоді. Здоров'я є невід'ємною умовою шкільних досягнень, хорошої якості життя та соціально-економічних ефектів [5]. Даючи студентству знання про здоров'я, формуючи їх ставлення, навички та звички, ми можемо сприяти здоровому способу життя, а отже покращувати здоров'я студентської молоді.

Фізична культура, і особливо спорт, є видатним носієм імперативу роботи над собою, що, зрештою, є суттю самовиховання, а фізичне виховання дає у розпорядження санітарної освіти багатий арсенал засобів, які дають змогу досягти його кінцевих цілей, а саме реалій здоров'я. У всіх сферах фізичної культури, спорті та фізичному відпочинку, а також фізичній реабілітації, основним засобом досягнення поставлених цілей є рухові вправи, вони бувають різного характеру, форми, різного ступеня складності та інтенсивності [17]. Якщо педагоги закладів освіти не в змозі створити умови праці, сприятливі для здоров'я та свідомості своїх дій, вони повинні враховувати, що вони будуть викликати стрес і занепокоєння.

Про викладача фізичного виховання закладу освіти, як координатора діяльності у сфері оздоровчого виховання говорить комплекс специфічних рис, вони включають знання в галузі природничих, у тому числі медичних і суспільних наук, а також педагогічну та методичну підготовку [12]. Це також мають робити інші педагоги через широку програму навчання в галузі природничих та медичних, гуманітарних наук, а також ґрунтовні знання теорії та практики формування та реалізації державної гуманітарної політики, яке визнано неодмінним атрибутом громадського здоров'я.

Попередні пропозиції щодо збагачення програми громадського здоров'я новим змістом щодо психологічних аспектів онтогенезу людини та антистресової підготовки знайшли рішення у створенні спеціальностей, які дають право викладати основи громадського здоров'я [11]. У національній програмі здоров'я в межах реалізації державної гуманітарної політики її детермінанти мають

включати спосіб життя, приписуючи значну роль у збільшенні захворюваності на хронічні захворювання, зміні поведінкових стереотипів та поширенню шкідливих звичок, чи зниження фізичної активності.

Значущість цих факторів визначається їх універсальністю та інтенсивністю, усі відомі нам у світі програми громадського здоров'я підкреслюють прагнення поєднати проблеми фізичного та суспільного здоров'я. Все це розглядається з точки зору єдиної гуманітарної політики щодо студентської молоді, як з точки зору прийнятих цінностей, так і зробленого вибору, фізичної активності в повсякденному житті чи активних форм відпочинку, виховання безпеки чи запобігання нещасним випадкам [15].

До цих реалій слід врахувати рівень підготовки педагогів фізичного виховання щодо впровадження нової концепції громадської освіти студентської молоді. Це стосується не їх підготовки у сфері пізнавально-інструментального змісту, а передусім зміни педагогічної ментальності, зміни установок і повної модифікації способів і форм реалізації громадського здоров'я. Еволюція процесу від просвіти здоров'я до концепції сприяння громадському здоров'ю посилила необхідність відокремлення педагогіки здоров'я від інших наук.

Громадське здоров'я розглядається з точки зору індивідуальних і соціальних цінностей, в ім'я цих цінностей необхідно робити моральний вибір у повсякденному житті та протидіяти сучасним загрозам здоров'ю [2]. Спортивна діяльність студентської молоді на всіх рівнях, від відпочинку до кваліфікованого спорту мають особливі умови. Про це свідчать оздоровчі та освітні традиції у фізичній культурі та їх взаємозв'язок з державною гуманітарною політикою в цілому. Збереження громадського здоров'я, в якому спортивна діяльність тяжіє над здоровим способом життя, роль якої, у свою чергу, непропорційно зросла і визначає здоров'я сучасних людей.

Відповідно до Бангкокської хартії 2005 року «Зміцнення здоров'я в глобалізованому світі» як основні зобов'язання щодо сприяння громадському здоров'ю фізична та оздоровча культура в житті сучасної людини була основним об'єктом інтересу громади та громадянського суспільства. Педагоги фізичного виховання закладів освіти мають особливий вплив на поведінку молодих людей, а університети фізичного виховання є одними з професійних до підготовки фахівців у сфері громадського здоров'я [13]. У зазначених університетах освітня програма студентів базу-

ється на напрямках біологічні та медичні науки, гуманітарні та педагогічні науки, а також практичні навички, пов'язані з фізичною активністю та способом життя.

Педагог фізичного виховання закладу освіти заслуговує на те, щоб називатися фахівцем здоров'я, оскільки формує ставлення студента до фізичного, психічного та соціального здоров'я, його ставлення та поведінка мають бути прикладом для наслідування молодого людини. Основним припущенням у дидактичній та виховній роботі з громадського здоров'я є навчання студентів важливості особистісної моделі поведінки у молодіжному середовищі, а однією з цілей навчання предмета громадського здоров'я у вихованні студентів є популяризація знань про здоров'я.

Сьогодні головне завдання державної гуманітарної політики надати студентам знання, формуючи їх ставлення, звички, навички та здібності, що зміцнюють здоров'я [18]. Коли заклад освіти має відігравати провідну роль у забезпеченні безперервності певних установок і цінностей, що стосуються громадського здоров'я, поряд із запровадженням здорового способу життя, особливу роль відіграють педагоги фізичного виховання. Акцентується на особистісній моделі стосовно студентської молоді, педагогічним знанням, і особливо знанням про потреби розвитку студентської молоді та інтереси і повагу до цього виду діяльності.

Суттєва і незамінна роль педагога полягає в тому, що він представляє цілісну програму для молодого покоління, і тільки він може робити проблеми здоров'я надовго пов'язаними із загальною освітою та особистою культурою. Знання мають стосуватися питань, пов'язаних зі здоров'ям, його стану, профілактики найпоширеніших розладів і захворювань, цілей, процесів, методів, форм здоров'я, оцінювання та зміцнення здоров'я [4]. Навички педагога полягають у діагностиці знань з громадського здоров'я та потреб студентів у галузі фізіологічної освіти.

Одних лише знань недостатньо для того, щоб у студентської молоді з'явилася постійна поведінка на користь здоров'я, це можливо завдяки цільовому, постійному виховному процесу, переважно в сім'ї, який підтримується студентським середовищем з фахівцем закладу вищої освіти. Систематична фізична активність посідає важливе місце серед факторів з доведеним сприятливим впливом на здоров'я студентів. Виявлено, що вона має важливе значення в сферах зміцнення здоров'я, профілактики хронічних захворювань, а також у підтримці їх лікування [16].

Сьогодні, це недорого, проста у використанні поведінка без побічних ефектів або ускладнень, фізична активність є одним з найбільш економічно ефективних способів зміцнення або покращення здоров'я. Зрозуміло, що участь молоді у систематичних фізичних навантаженнях є обов'язком кожної людини стосовно свого здоров'я. Фізичні зусилля викликають низку адаптаційних змін в організмі людини, яка тренується, реакція на фізичні зусилля з точки зору обох систем і всього організму людини залежить від типу зусиль, його інтенсивності, тривалості.

Пропаганда громадського здоров'я – це безперервний, ритмічний, спланований процес, у якому громадяни вчаться піклуватися про своє здоров'я та здоров'я інших [6]. Цей процес спрямований на багато напрямків, але найкраще працює в специфічному кліматі освітньої мікросистеми, в якій співпрацюють педагоги та студенти. Участь усіх викладачів, у тому числі фізкультури, у реалізації програми громадського здоров'я також має бути акцентовано у проекті сприяння зміцнення здоров'я

у гуманітарній політиці держави. Активне навчання є основою освіти щодо громадського здоров'я, тому, щоб студенти могли активно навчатися, педагоги повинні усвідомлювати свою роль [14].

**Формулювання висновків і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.** Громадське здоров'я є цінністю, ресурсом молодих людей і суспільства, необхідністю зміцнювати власне здоров'я, створювати моделі здоров'я для студентської молоді, а також готовність діяти відповідно до створення здорового навчального середовища. Освітні компетенції у гуманітарному вимірі стосуються спільного формування соціальних установок і навичок молоді людини засобами фізичної культури та активної участі в процесі збереження громадського здоров'я студентського середовища закладів освіти [8]. Зазначені компетенції повинні бути пов'язані з розвитком життєвих навичок, а також формуванням займатися фізичними вправами та іншими способами збереження здоров'я як важливими елементами способу життя.

#### Список літератури:

1. Авраменко О. Соціалізація особистості як соціально-педагогічна проблема. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2013. Вип. 5. URL: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnapds\\_2013\\_5\\_3.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnapds_2013_5_3.pdf) (дата звернення: 27.05.2022).
2. Білокопитов В. І. Інтернаціоналізація вищої освіти та забезпечення її якості як пріоритетні завдання сучасного етапу розвитку Болонського процесу. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2009. № 1. С. 157–165.
3. Бульба В. Г., Поступна О. В., Степанюк О. В. Державна гуманітарна політика України щодо розвитку освіти: механізми реалізації. *Актуальні проблеми державного управління* : зб. наук. пр. Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2013. Вип. 2(44). С. 7–13.
4. Вавренюк С. А. Генезис організаційно-правового забезпечення державного управління фізичним вихованням молоді на теренах України. *Державне будівництво*. 2014. № 2. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2014-1/index.html> (дата звернення: 27.04.2022).
5. Гонтарук О. М. Проблеми функціонування системи підготовки кадрів та управління у сфері фізичного виховання і спорту в контексті розвитку державно-приватного партнерства в Україні. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві* : зб. наук. пр. Луцьк : Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки, 2016. № 3(35). С. 5–10.
6. Кузьменко О. О. Сучасний стан державного управління фізичною культурою та спортом в Україні та Європі. URL: [http://archive.nbuv.gov.ua/Portal/soc\\_gum/Dtr\\_du/2011\\_3/files/DU311\\_07.pdf](http://archive.nbuv.gov.ua/Portal/soc_gum/Dtr_du/2011_3/files/DU311_07.pdf) (дата звернення: 12.02.2022).
7. Многоликая глобализация: культурные разнообразия в современном мире / Тамоцу Аоки, Энн Бернштейн, Артуро Фонтане Талавера и др. ; под ред. : П. Л. Бергера, С. П. Хантингтона ; пер. с англ. В. В. Сапова ; под ред. М. М. Лебедевой. М. : Аспект-Пресс, 2004. 378 с.
8. Парубчак І. Соціальна значимість молодіжних громадських організацій та об'єднань як суб'єктів реалізації державної молодіжної політики. *Ефективність державного управління* : зб. наук. праць. Львів. регіон. Ін-т держ. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; за заг. ред. В. С. Загорського. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2012. Вип. № 30. С. 212–219.
9. Рудий В. Сучасні стратегії поліпшення фінансування системи охорони здоров'я та можливі шляхи їх застосування в законодавстві України. *Ваше здоров'я*. 2010. № 37. С. 3–4.
10. Савчин М. В. Психічне та особистісне здоров'я громадян як чинник національної безпеки. *Наук. вісн. Львів. держ. ун-ту внутр. справ. Сер. Психологічна*. 2012. № 2. С. 142–150.
11. Ситник Т. І. Механізми реалізації державної соціально-економічної політики щодо формування громадського здоров'я на етапі суспільних трансформацій в Україні. *Вісник національного університету*

цивільного захисту України. Державне управління. 2019. Вип. 1(10). URL: <http://repositc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/13406/1/Сутник2019.pdf> (дата звернення: 11.06.2022).

12. Талалаєв К. О., Козишкурт О. В., Лебедюк М. М., Голубятніков М. І., Пучкова Г. В. Проблемні питання епідемічного процесу деяких соціально небезпечних хвороб в Одеській області. *Одеський медичний журнал*. 2018. № 4. С. 5–11.

13. Чигур Р. Ю. Феномен глобалізації: соціально-філософський аналіз. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філософія*. Острог, 2015. Вип. 18. С. 96–102.

14. Шафранський В. В., Слабкий Г. О., Качала Л. О. Основи Європейської політики і стратегія для ХХІ століття: стратегічне керівництво в інтересах здоров'я. *Економіка і право охорони здоров'я : наук.-практ. журн.* 2016. № 2(4). С. 72–75.

15. Chorny O., Barzylovych A., Bubalo V., Nesterenko V., Rogachevskiy O. Mechanisms for Managing Medical Institutions I Times of Crisis. *Systematic Reviews in Pharmacy*. 2020. Vol. 11. Issue 9, Sep-Oct 2020. P. 562–568.

16. Cordero-MacIntyre Z. Obesity a worldwide problem. *International Council for Physical Activity and Fitness Research Symposium*. Wrocław, 2006. P. 61.

17. Janssen I. Physical activity, fitness, and cardiac, vascular, and pulmonary morbidities. *Physical Activity and Health*. Wrocław. 2007. P. 161–172.

18. Wytyczne UE dotyczące aktywności fizycznej. Zalecane działania polityczne wspierające aktywność fizyczną wpływającą pozytywnie na zdrowie. *Czwarty projekt skonsolidowany, zatwierdzony przez Grupę Roboczą UE "Sport i Zdrowie"*, Bruksela, 2008. P. 41–42.

### **Rybchych I. Ye. STATE HUMANITARIAN POLICY OF PUBLIC HEALTH PRESERVATION IN THE MODERN CONTEXT OF PHYSICAL EDUCATION OF YOUTH IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS**

*It has been studied that today health should be in the first place in order for a young person to be able to study and work effectively from the point of view of the concept of health preservation. The need to strengthen health is a contribution to the process of making changes in the way and living conditions of young people with the aim of improving health, as well as constant monitoring of its condition. The idea of preserving public health is to develop and deepen the achievements of prevention, the purpose of which is to prevent diseases or slow down their often inevitable development.*

*Today, public health is personified as a way of using social and individual resources, as well as physical capabilities within the limits and implementation of state humanitarian policy. It is argued that this process focuses on the awareness that the physical and social environment, as well as the behavior and lifestyle of student youth, are the main determinants of health. The effectiveness of public health depends on the general material, cultural and social level, the state of health devices, the maturity of needs in the context of not only their implementation, but also the creation of new ones, universal compliance of educational and health-improving influence.*

*It is also important to stimulate positive interest in health issues through episodic and systematic enrichment and deepening of knowledge about one's own body and development. It has been analyzed that public health consists in the formation of habits directly or indirectly related to the protection and improvement of physical and mental health, the manifestation of will and the formation of attitudes that allow the application of hygiene rules and effective care, prevention and treatment of diseases. As an activity leading to full physical, mental and social well-being, the individual young person or group must achieve the ability to identify and fulfill their aspirations, meet their needs and be able to cope with their environment.*

*It has been established that a young person in the period of development always lives in certain social conditions taking into account the determinants of health and physical activity, today relevant areas of humanistic pedagogy, are relevant. The physical, mental and social health of an individual is a condition for multilateral development and the relationship between two sides of communications: students and teachers, athletes and coaches in all forms and at all levels of activity. In the sphere of formation of the state humanitarian policy, it is stated that only prevention and a healthy lifestyle are not part of public health.*

*It is substantiated that a particularly important role in the implementation of state policy supporting public health is played by physical education, which should be a "health factory". The field of physical education can be seen to encompass everything related to an interest in the health benefits of physical exercise, as well as the formation of rehabilitative habits. Only the elevation of the citizen to the dignity of a conscious, cooperating subject gives the phenomenon of public health educational significance. To realize the goals of public health, it is important to state that the health of modern students is the result of the work of both individual young people and educational institutions.*

**Key words:** state humanitarian policy, implementation, modern stage, public health, educational institutions, preservation, student youth.